

De politiek van de Sociale Ecologie: Libertair Municipalisme

Janet Biehl

Een inleiding in het communalisme

Met een voorwoord van **Democratisch Initiatief**

De politiek van de Sociale Ecologie

Inhoud:

Voorwoord, Democratisch Initiatief	3
De Politiek van de Sociale Ecologie: Libertair Municipalisme, Janet Biehl	6

***Vertaling: Elle & Bob Wester
Correctie bij vertaling: Tomme, Willem
Hurkmans en Joost Ploeger
Lay-out: Bob Wester***

Democratisch Initiatief, mei 2003

Janet Biehl

VOORWOORD

Deze brochure gaat over communalisme. Je treft hierin een samenvatting aan van de belangrijkste communalistische ideeën. Met deze publicatie, die een vertaalde toespraak is van de vooraan-staande communalistische theoretica Janet Biehl, willen wij als DI de discussie over de toekomst van radicaal links weer aanzwengelen. Janet Biehl heeft de toespraak gehouden tijdens de Libertair Municipalistische conferentie in Lissabon van Augustus 1998. Zij schreef onder andere *Libertarian Municipalism. The Politics of Social Ecology*, uitgegeven door Black Rose Books in Montreal..

Met dit voorwoord willen wij een aantal kanttekeningen/opmerkingen plaatsen bij de tekst, die je in deze brochure aantreft. In de eerste plaats wordt er in de toespraak gepleit voor anarchisme en libertair municipalisme. Dit is echter enigszins gedateerd. Het libertair municipalisme kan namelijk tegenwoordig worden opgevat als de politieke strategie van het communalisme. Eerst plaatsten libertair municipalisten zich ideologisch gezien binnen het anarchisme, maar toen de conferentie in Lissabon weinig interessante respons vanuit de anarchistische beweging kreeg, besloot een aantal van hen om zich communalist te noemen en hun eigen visie, het communalisme, verder te ontwikkelen. Ook Janet

Biehl noemt zich nu communalist. Het communalisme is een recente libertair-socialistische politieke filosofie, die zowel voortbouwt op de positieve kanten van het sociale anarchisme, als op die van het marxisme.

In de tweede plaats richt de toespraak zich voornamelijk op het Noord-Amerikaanse continent. Dit blijkt onder andere uit de voorbeelden, die in de tekst van de toespraak worden aangehaald. Aan ons de taak om de achterliggende ideeën van de toespraak te vertalen naar de omstandigheden hier.

In de derde plaats zijn we het niet eens met Janet Biehl, dat militia's het symbool zouden zijn van de

De politiek van de Sociale Ecologie

macht van vrije 'burgers': "Een burgermilitie is niet slechts een militaire macht, die ertoe dient om belangrijke maatschappelijke veranderingen te verdedigen. Ze is ook een symbool van de macht van vrije burgers..."(p.35). Dat zijn echter nu juist de direct democratische wijkbijeenkomsten in onze theorie! De militarisering van sociale conflicten moet zoveel mogelijk worden voorkomen. Vandaar dat we, meer dan Biehl, de nadruk leggen op het gebruik van actieve geweldloze middelen, zoals sociale verdediging. Dit is een vorm van verdediging tegen gewapende overheersing, die uitgaat van de mentale kracht van mensen in plaats van de vernietigende kracht van oorlogstuig. Militia's zouden deze vorm van verdediging kunnen toepassen. Bij sociale verdediging staat niet het doden of afschrikken van de tegenstander centraal als middel, maar het wegnemen van de sociale basis van de macht van de tegenstander.

Verder nog dit over de vertaling: het woord 'citizen' hebben wij in de tekst helaas niet anders kunnen vertalen dan met de term 'burger'. De term 'burger' heeft historisch

gezien, naast een component van politieke ontplooiing, ook altijd een component van politieke uitsluiting in zich gedragen. Men kan zich namelijk afvragen: wie is er burger en wie niet? In het oude Athene bijvoorbeeld werden onder andere vrouwen en slaven juridisch uitgesloten van deelname aan het politieke leven. Zij waren dus uitgesloten van burgerschap. En in Nederland en België zijn het vooral buitenlandse mensen en mensen zonder verblijfsvergunning die (onder andere) met deze vorm van uitsluiting worden geconfronteerd. Alhoewel Biehl in haar toespraak ongetwijfeld voor burgerschap voor iedereen pleit, zouden wij om die reden de term 'burger' liever achterwege hebben gelaten. Wij vinden dat namelijk *alle mensen* zich politiek gezien zoveel mogelijk zouden moeten kunnen ontplooien om hun sociale capaciteiten volledig te laten bloeien. Het gaat ons dan ook in wezen om het creëren van mogelijkheden voor en door iedereen om in gelijke mate deel te nemen aan het maken van bindende politieke besluiten, niet om wie er wel of niet mag meedoen.

Janet Biehl

Tot slot willen we nog opmerken, dat naar onze mening de strijd tegen hiërarchische verhoudingen, zoals racisme, patriërarchaat, en economische uitbuiting, voorop staat. Direct democratische wijkvergaderingen zijn voor ons een middel om die strijd aan te

gaan en tegelijkertijd een belangrijk onderdeel van ons einddoel. Maar dat einddoel is dus niet die wijkvergaderingen op zich, maar een direct democratische, vrije samenleving zonder overheersing van mens over mens.

**GEEN KAPITALISME EN
HIËRARCHIE MAAR CONFEDERALE
DIRECTE DEMOCRATIE!**

Democratisch Initiatief, 4 april 2003

De politiek van de Sociale Ecologie

De politiek van de Sociale Ecologie: Libertair Municipalisme

Door Janet Biehl

(Toespraak over het hoofdthema op de Internationale Conferentie over de Politiek van de Sociale Ecologie: Libertair Municipalisme in Lissabon, 26 augustus, 1998)

Twee eeuwen lang hebben sociale revolutionairen het ideaal van de “Commune van communes” gekoesterd als onderdeel van hun visie van een toekomstige bevrijdende samenleving. Vanaf de Franse Revolutie van 1789 hebben zij steeds gedroomd over het oprichten van gedecentraliseerde, staatloze, en collectief bestuurde “communes”, die samen gaan in een confederatie van vrije gemeenten. De drie belangrijkste negentiende-eeuwse anarchistische denkers – Proudhon, Bakunin en Kropotkin - riepen allen op tot een “federatie van communes” voor een anarchistische organisatie. De Parijse Commune riep in haar manifest, van 19 april 1871 gericht tot het Franse volk, - dat sterk beïnvloed was door het federalistisch anarchisme - op tot “communale autonomie - op tot “communale autonomie die zich uitstrekt tot elke gemeente

in Frankrijk.”

Het libertair municipalisme, de politieke dimensie van de sociale ecologie die door Murray Bookchin ontwikkeld is, is de meest recente vorm van deze grote traditie. Als een libertaire politiek van sociale revolutie, bestaat het uit zowel een theorie als een praktijk voor het bouwen van een libertair communistische samenleving georganiseerd als een “Commune van communes”.

Het libertair municipalisme is geen partijprogramma; ook wil het geen vorming van een partijapparaat die zich de staatsmacht moet toe-eigenen. Het is juist een programma voor een directe democratie, waarin burgers in hun gemeenschappen hun eigen zaken regelen door middel van een direct besluitvormingsproces.

Wat is Politiek?

Zoals iedereen weet is de staat, met haar monopolie op de legale middelen van geweld, een systeem van overheersing dat de grote meerderheid van de burgers helemaal geen macht geeft, maar er meestal juist voor zorgt dat zij geen macht hebben en zich neerleggen bij de heerschappij van enkelen. Hoewel de staat mensen in haar jurisdictie omschrijft als “burgers,” beschouwt zij hen als minder dan burgers: in vroeger tijden als “onderdanen,” vandaag als “kiezers.” In beide gevallen beschouwt zij hen als te onvolwassen of te onbekwaam om publieke zaken te regelen. De staat de macht uit, zogenaamd in hun naam.

Laat negentiende eeuw, toen sociale revolutie in vele delen van Europa op handen leek kwamen sociaal-democratische partijen op, die gebruik wilden gaan maken van staatsstructuren - maar niet om socialisme te bouwen. Maar met het doel revolutie de pas af te snijden en er voor te zorgen dat mensen ten opzichte van de sociale orde passief en inschikkelijk bleven. Heden ten dage reduceert de staat mensen tot “klanten” of

“consumenten” van de sociale diensten waarvan zij hen voorziet. Deze afhankelijke “consumenten”, die zoals altijd passief en berustend blijven, moeten hun beperkte taken verrichten in een achterafstraatje van het leven, salaris ontvangen, families opvoeden. Voor al het overige zijn zij afhankelijk van de staat.

De elite die de macht uitoefent binnen de staat, maakt zich feitelijk niet zozeer zorgen om de belangen van het grootste gedeelte van de mensen, maar veel meer over de praktische toestand van haar staatscontrole en mobilisatie.

Het meest opmerkelijke is dat deze elite politieke partijen vormt - die eigenlijk staten in wording zijn - om macht te verkrijgen. Geprofessionaliseerd en manipulatief in ‘smekbedes’ om zo stemmen van gewone mensen te winnen, doen deze partijen zich voor als de democratie. Ze zijn een aanfluiting voor de democratische idealen waar zij opportunistisch en cynisch genoeg trouw op zweren.

Wie dit systeem *politiek* noemt, maakt een grote vergissing, zoals Bookchin heeft aangetoond, want een dergelijk beheersingssysteem

De politiek van de Sociale Ecologie

zou beter *staatsbestuur* genoemd kunnen worden. Politiek daarentegen heeft betrekking op de arena en de instituties waarin mensen direct hun gemeenschapszaken regelen. Ongelukkigerwijze is verwarring tussen politiek en staatsbestuur wijdverspreid, niet alleen in de samenleving als geheel, maar ook binnen Links. Marxisten zijn, bijvoorbeeld, berucht vanwege het onterecht aanzien van staatsbestuur voor politiek. De marxistische historicus Eric Hobsbawm heeft ons recentelijk geïnformeerd dat “het de toewijding aan politiek is dat Marxistisch socialisme onderscheidt.” Wat hij hier echter bedoelt met politiek is eigenlijk niets meer dan staatsbestuur. Door het oproepen tot een arbeidersstaat om ons naar een communistische samenleving te leiden, heeft het Marxisme gefaald in overwegen van politiek als instituties van burgers, van een commune waarin we publieke zaken regelen. In deze zin ontbreekt het Marxisme het aan een werkelijke politieke theorie.

Het is zeer spijtig dat ook anarchisten onterecht deze zaken op een lijn gesteld hebben toen zij

staatsbestuur voor politiek aanzagen. Deden Marxisten dit om aan staatsbestuur te doen, anarchisten deden dit om dat alles te verwerpen. Bakoenin vertolkte de kenmerkende visie in 1871 toen hij schreef dat de nieuwe sociale orde “alleen” gevormd kon worden “door de ontwikkeling en organisatie van de a-politieke of niet-politieke sociale kracht van de arbeidersklasse in stad en platteland.” Zelfs Kropotkin – die opriep tot de communalisering van het sociale leven in *De Verovering van het Brood* en zeer veel vormen van verenigingen en groepen die aan wederzijdse hulp deden beschreef – liet na om ons te vertellen met welke specifiek politieke instituties mensen hun gemeenschap zouden besturen in de post-revolutionaire samenleving.

De consequentie hiervan is dat het anarchisme, net als het Marxisme, historisch gezien, niet genoeg aandacht heeft besteed aan politiek, in de breedste zin van het woord. Maar Aristoteles al stelde, tweeduizend jaar geleden, de vraag die nog steeds de kern vormt van de politieke theorie: welk politiek bestel zorgt voor het rijkst

Janet Biehl

bloeiende gemeenschappelijk leven?

Als libertair municipalisten antwoorden wij dat het beste bestel er een is dat voortbouwt op de tradities van de directe democratie. Wij gebruiken het woord *politiek* inderdaad in haar originele Griekse zin om te verwijzen naar de zelfbesturende activiteiten van burgers, die zichzelf macht hadden toegeëigend, in op deelname gerichte, instituties van burgers. In de politiek die wij voorstaan zouden burgers hun gemeenschapszaken besturen door middel van directe democratische instituties, vooral wijkbijeenkomsten en confederaties van gemeentes.

Al lijkt dit idee van politiek ver verwijderd van het hedendaagse tijdperk van natiestaten, kwam toch dit idee in de geschiedenis tot levende uitdrukking op een reeks van verschillende plaatsen. Deze verscheen voor het eerst in het klassieke Athene, waar burgers – ongelukkigerwijs beperkt tot vrije mannen – een opmerkelijk niveau van zelfbestuur bereikten. Op latere momenten in de

Westerse geschiedenis zijn directe democratieën opgekomen in onder andere de stadscentra van vele middeleeuwse gemeenschappen na 1000 n. Chr., de dorpsbijeenkomsten van het achttiende-eeuwse New England [VS] en de sectiebijeenkomsten van het revolutionaire Parijs van 1793.

Elk van deze democratieën werd diep verscheurd door hiërarchie en verdeling in klassen, maar in elk van hen kwamen mensen een tijdlang succesvol bij elkaar, soms zelfs als vrije burgers, om de gemeenschappen waarin zij leefden direct te besturen. In het algemeen behielden mensen in dorpen, stadjes en buurten de controle over hun gemeenschapsleven, zelfs wanneer pausen, prinsen en koningen overkoepelende machtsstructuren ontwikkelden.

De Staat en Urbanisering

De opkomst en versterking van gecentraliseerde staten heeft veel publieke deelname verstikt en steden hun macht en onafhankelijkheid ontnomen. Vorsten en hun handlangers brachten eerst dichtbijgelegen gebieden onder controle en

De politiek van de Sociale Ecologie

breidden hun macht vervolgens gestadig uit over de buitengewesten. Eerst voerden ze deze invasie uit, in naam van een privilege te heersen dat door God gegeven zou zijn. In latere eeuwen schoven de bouwers van republikeinse staten religieuze rechtvaardigingen opzij en eigenden zij zich de terminologie van de “democratie” toe om hun strikt representatieve instituties – parlementen, kamers van afgevaardigden en congressen – in te wijden en daarmee de elitaire, paternalistische, op klasse gebaseerde en dwingende aard van deze systemen in de taal van “volkssoevereiniteit” te hullen.

Op het zelfde moment holde de staat zelf gemeentelijke vrijheden uit – zoals dat tot op vandaag de dag doorgaat. Ze beroven het buurtleven en de gemeenschappen van hun kracht en macht ten gunste van professionele, administratieve en dwingende organisaties. Door WOII werd de staatsmacht ten opzichte van de steden verder vergroot. Dat gebeurde door macht over te hevelen naar nationaal niveau (bijvoorbeeld de beslissing over toewijzing van schaarse

hulpbronnen), naar militaire planners en bureaucraten, zodat steden steeds afhankelijker werden van staatsplanning. Vandaag de dag worden Europese steden bestuurd door hele horden staatsambtenaren die hen op een vandaag-tot-dag basis beheren.

De staat heeft veel gedaan om gemeentelijke macht te onderdrukken, maar een ander fenomeen brengt tegenwoordig nog meer schade toe aan de gemeente. Urbanisering, een immense, vormloze kapitalistische kanker, verzwelgt de afgebakende, op menselijke schaal gevormde eenheden, die ooit authentieke steden waren, absorbeert kleine gemeenschappen in grotere, verandert steden in metropolen en metropolen in enorme conglomeraties van reuzensteden. Europa's uitgestrekte geürbaniseerde regio's overschrijden de grenzen van steden en zelfs staten, terwijl voorsteden opgeslokt worden door een uitdijende octopus van metropolen. Urbane nederzettingen zijn nu zo intiem samengeklonterd dat het Engelse Kanaal en de Alpen geen barrières meer zijn voor hun samen-smelting: slechts één regio van

Janet Biehl

metropolen strekt zich uit van Lancashire in het noorden tot centraal Italië in het zuiden, terwijl een ander van oost naar west tussen Valencia en Wenen loopt.

In de Verenigde Staten zie je een parallelle ontwikkeling. Het economische leven verplaatst zich vanuit de traditioneel stedelijke centra van het Noordoosten naar de Sunbelt, zodat de Far West nu het meest geürbaniseerde gedeelte van het land is. Deze megalomane polis verspreidt zich waarbij de bouw van appartementen, snelwegen, gezichtsloze winkelcentra, parkeerplaatsen en industriegebieden een steeds groter deel van het platteland aantast.

Deze verspreiding van de markteconomie dient slecht de expansieve noodzaak van het kapitaal. Door de publieke sfeer uit te hollen ten gunste van de markt, heeft het kapitalisme de afbraak van gemeentelijke vrijheden zo ver versneld dat ze misschien wel helemaal uit onze samenlevingen verdwijnen. Europese regeringen hebben de behoeften van het kapitaal zo gretig vervuld dat veel gemeentes verworpen tot weinig

meer dan instanties die sociale diensten leveren die vanuit de staat zijn ontstaan.

Het extreemste geval van dit proces gebeurde misschien in Groot-Brittannië, waar gedurende de jaren tachtig de conservatieve regering – Thatcher een serie van wetten uitvaardigde over lokaal bestuur, waardoor dit lokaal bestuur op onverbidelijke wijze van haar bevoegdheden werd ontdaan. Die bevoegdheden werden vervolgens verleend aan privé-ondernemingen.

Het dieptepunt van die ontwikkeling was de regelrechte afschaffing van de Greater London Council in 1985. Er is sindsdien in Groot-Brittannië een nieuw, duidelijk a-politiek model van gemeentelijk bestuur opgekomen. Daarvan wordt niet verwacht dat het zorgt voor een democratische arena voor het maken van beleid, maar voor de werking van markt- en efficiëntieprincipes bij het leveren van diensten. In de Verenigde Staten zijn gemeentebesturen, in samenhang met de kapitalistische economie, niet alleen publieke diensten aan het privatiseren. Ze maken ook schaamteloos

De politiek van de Sociale Ecologie

bedrijven het hof door hen belastingmeevallers te geven, zodat ze zich binnen hun grenzen willen vestigen.

Vandaag de dag overschrijden de krachten van het kapitalisme ook nationale grenzen. Soms denk ik wel eens dat de enige plek waar “De Internationale” nog vol overtuiging gezongen wordt (alhoewel de teksten overduidelijk veranderd zijn) de vergaderruimte van bedrijfsleiders is. Terwijl de Derde Wereld of het Zuiden in chaos en ellende wegzakken, wordt veel van de wereld gerangschikt om de wensen van transnationale bedrijven en de verbonden markt te vervullen.

Terwijl deze grotere sociale krachten het buurt- en gemeenschapsleven ondermijnen, wordt de authentieke betekenis van politiek geleidelijk aan vergeten. Mensen in Westerse samenlevingen verliezen hun herinneringen aan politiek als een actieve en levendige vorm van zelfbestuur. Hierdoor ontstaat bij hen het idee eigen dat burgerschap uit niets meer bestaat dan stemmen, belasting betalen en passief diensten ontvangen die

door de staat geleverd worden.

In de Verenigde Staten heeft politieke activiteit zich verschoven van buurten, vakbonden, wijken en verenigingen van burgers naar de televisie, waar staatkunde een kijk sport aan het worden is. Inderdaad vult voor deze “natie van kijkers” de passieve consumptie van media-amusement de leegte van het gedesocialiseerd bewustzijn. Het is echter nog belangrijker dat het heersende Amerikaanse sociale verlangen niet het verrijken van het algemeen goed is, maar het verwerven van zaken voor zichzelf. Om zich heen grijpend egoïsme, een overvloed aan onoprechtheid en het aanbidden van beroemdheden doordringen de cultuur van Dollarland.

Het Antwoord van de Burgers

Maar ook gewone mensen hebben nu door dat dit systeem niets voorstelt en dat het een farce is. De enorme invloed van geld en de manipulatie die het staatsbestuur ondermijnt, is sterker dan de schijn van democratie. Als mensen passief zijn ten opzichte van de staat- en partijactiviteiten, komt dat vaak doordat ze die gewoon

Janet Biehl

niet vertrouwen. Bovendien beperkt dit systeem mensen hun inspanningen onder sociale en economische druk tot materieel overleven.

Toch blijft het politieke leven in vele delen van de Europese en Amerikaanse wereld in leven, de sociale krachten die er tegen in gaan in ogeschouw nemend, op een opmerkelijk niveau.

Zelfs in gemeenschappen die van hun vroegere, trotse macht ontdaan zijn blijven formele en informele politieke arena's voorbestaan –burgerverenigingen, dorpsbijeenkomsten, fora, initiatieven die gebaseerd zijn op een bepaald vraagstuk, en meer van dit soort - als openbare plek, wat betreft publieke, face-to-face processen.

De steden in Europa kennen een lange en eerbiedwaardige traditie van zelfbestuur. Voor veel Europeanen is de gemeente nog steeds een belangrijke plek voor politieke identificatie. In de Verenigde Staten, een relatief decentraal systeem, bestaat er nog steeds een diep wantrouwen tegenover het bestuur dat teruggaat tot het koloniale

tijdperk. Het verlangen naar het leven van de kleine stad drukt een verlangen uit naar een wederzijds zorgende gemeenschap waar mensen niet gevangen worden gehouden door de krachten van de markt, maar waar ze vrij zijn om wederzijdse hulp en samenwerking in praktijk te brengen. Zelfs in dit informatie -tijdperk denken mensen, wanneer hen gevraagd wordt naar wat “gemeenschap” betekent, meestal aan hun stad of buurt. De stad is, als plek van politiek verzet, nog niet helemaal uitgeroeid. Dit verzet leeft zelfs in een geurbaniseerde staat voort, al is het ondergeschikt aan het kapitalisme. Het verzet leeft voort, het is aanwezig in een schatkamer van lang volgehouden tradities, sentimenten en impulsen. Die schatkamer herbergt herinneringen aan burgerlijke vrijheden, aan zelfbestuur waar onderdrukten gedurende eeuwen van sociale ontwikkeling voor geknokt hebben. Steden zoals Parijs, Lyon, St.Petersburg en Barcelona dragen weggedrukte herinneringen van revolutionaire activiteiten met zich mee; activiteiten die minstens zo geworteld waren in de stadswijk als in de werkplaats. Zo stelt het programma van de Vrienden van

De politiek van de Sociale Ecologie

Durruti, zoals het in *Los Amigos del Pueblo* gepubliceerd werd, dat “De gemeente het authentieke revolutionaire bestuur is.” Een zelfbewust gemeentelijk politiek leven overleeft in de vorm van een latent vooruitzicht, als een gekoesterd doel van menselijke emancipatie. Macht, ontnomen aan de bevolking, kan weer door haar worden teruggenomen en de mogelijkheid van de stad als een niet te onderdrukken plek voor zelfbestuur, blijft de staat als een enge droom achtervolgen. Doordat gewone mensen vertwijfeld raken omdat hun leven zo onbenullig wordt, zullen ze misschien – op gemeentelijk niveau – weer naar buiten beginnen te kijken. Ze zullen politiek als het middel zien om zichzelf macht toe te eigenen en haar communalistische geneugten herontdekken.

Democratie werkt in principe het beste in stedelijke gemeenschappen waar een langdurige verbondenheid met de stedelijke gemeenschap wordt uitgedragen in bloeiende burgerverenigingen en een geschiedenis van zelfbestuur. Dat sluit die stedelijke gemeenschappen die zo’n

geschiedenis ontberen niet uit van zelfbestuur. Waar de latente politieke sfeer niet meer bestaat, kan en moet een zelfbewuste beweging voor gemeentelijke directe democratie die laten herleven, en wel zo dat die mettertijd aan kracht wint. Zo’n beweging zou het democratisch gehalte van de gemeente op kunnen tillen tot boven het niveau van vroegere tijden door het creëren van een levendige arena voor verandering, onderwijs, machtstoe-eigening en revolutionaire confrontatie met de staat en het kapitaal.

Het is ons streven, als libertair municipalisten, om zo’n beweging op te bouwen: om een lokale politieke sfeer te doen herleven en de lokale directe democratie uit te breiden. We richten ons op het institutionaliseren van deze directe democratie in wijkbijeenkomsten – in buurt- en dorpsvergaderingen – waar burgers van een bepaalde gemeente elkaar kunnen ontmoeten, kunnen discussiëren en beslissingen kunnen nemen over zaken die van algemeen belang zijn. Waar zulke wijkbijeenkomsten al bestaan, richten we ons op het uitbreiden van hun democratisch potentieel;

Janet Biehl

waar ze vroeger bestonden richten we ons op het doen herleven ervan. Waar ze nooit bestaan hebben willen we ze van de grond te krijgen. We willen van die democratie een sterke macht te maken, waardoor burgers de gehele samenleving zouden kunnen besturen. Uiteindelijk, willen we zowel het kapitalistisch systeem als de staat overboord zetten ten gunste van humane en coöperatieve sociale verhoudingen – dus een rationele, ecologische en libertair communistische samenleving. Om deze ontluikende politieke sfeer van de gemeente tot bloei te laten komen, moeten we het bestuur van de stad volledig in handen geven van alle ‘volwassen’ en competente burgers. Als ze hun kunstmatig opgedrongen rol als passieve kijkers, consumenten en geïsoleerde eenlingen afschudden, beseffen de burgers hun wederzijdse onderlinge afhankelijkheid en kunnen ze gaan werken aan het verbeteren van hun gemeenschappelijke welvaart. In de politieke sfeer zouden zij organen vormen die een brede deelname van de gemeenschap mogelijk maken en zij zouden die organen voortdurend verstevigen tot zij uiteindelijk de macht, die de

staat naar zich toe getrokken had, terugnemen.

Bouwen aan een Beweging

Om dit lange en ingewikkelde proces te beginnen, moeten we eerst het zaad van de politiek zaaien op haar voedingsbodem van de drukke stadsstoep, het plein, het park en het stadhuis; dus op openbare plaatsen, waar het privé-leven overgaat in het openbare leven, waar het persoonlijke, tot zekere hoogte, het gemeenschappelijke wordt. Regelmatige ontmoetingen op deze plekken tussen leden van de gemeenschap vormen de kiem van de politiek. Er wordt gesproken over de belangrijkste onderwerpen die van algemeen belang zijn. Onze stedelijke en sociale omgeving zou, zoals Lewis Mumford eens terecht opperde, in plaats van mensen af te schermen, ons aan moeten moedigen om elkaar zo vaak en direct mogelijk te ontmoeten en contact te maken. Voor we beginnen met het kweken van dit zaad is het nodig om studiegroepen te vormen om onszelf en onze geestverwanten die met ons samen willen werken, iets te leren over de aard van het

De politiek van de Sociale Ecologie

libertair municipalistisch project. We moeten een alternatieve visie, een utopische visie – om een vandaag de dag onpopulair woord te gebruiken – naar voren brengen van wat sociaal wenselijk is om zo concrete alternatieven te bedenken. We moeten ervoor zorgen dat we deze visie in praktijk brengen. Als sociaal-anarchisten en libertaire communisten moeten we onszelf niet alleen baseren op onze eigen bekende literatuur, maar ook op de sociale ecologie, op de links-libertaire geschiedenis en theorie, op de geschiedenis van democratische tradities en op de communalistische praktijk, zowel van onze eigen streek als die van andere delen in de wereld en op democratische en politieke theorie. Aangezien onze studiegroepen politieke groepen worden, is het van cruciaal belang dat we onszelf wijden aan de ontwikkeling van een libertair municipalistische theorie. Sommige anarchistische groepjes zijn tegenwoordig huiverig voor elk theoretisch begrip, omdat ze het inherent autoritair vinden. Ze kunnen geen onderscheid maken tussen theorie en dogma, tussen groepen die een theorie aanhangen en politieke sektes. Maar als het onmogelijk is

om een *juiste* stelling in te nemen, is het ook onmogelijk om een *onjuiste* stelling te verwerpen.

Een theorie aanhangen is doorslaggevend voor het behouden van een politieke koers, omdat als we aan een beweging aan het bouwen zijn, zullen we onvermijdelijk voor politieke keuzes komen te staan. Om de beste keuzes te kunnen maken hebben we een eindvisie – een theorie – nodig om ons als leidraad te dienen. Alleen wanneer we een doel in zicht hebben, kunnen we onze middelen verstandig kiezen. Onze theorie zou gebaseerd moeten zijn op zowel ons begrip van de successen en mislukkingen van vroegere revolutionaire ervaringen, als op onze analyse van de huidige sociale krachten. Een theorie mag nooit star en onveranderlijk zijn (want dan wordt het een dogma). Als we ontdekken dat een gedeelte verkeerd is, moeten we dat veranderen. Maar als we niet met de rest van de samenleving mee naar rechts gerukt willen worden, hebben we een theorie nodig om in gedachten te houden wat rationeel is. Zoals de Vrienden van Durruti herhaaldelijk hebben benadrukt is er geen revolutionaire

Janet Biehl

beweging zonder revolutionaire theorie. Wat er mis ging met de CNT, zeiden ze, was dat deze beweging “volkomen verstoken was revolutionaire theorie.” De revolutie van juli 1936 mislukte, zeiden ze, omdat “we geen concreet programma hadden. We hadden geen idee waar we heen gingen. We hadden genoeg mooie woorden maar toen puntje bij paaltje kwam, wisten we niet wat we moesten doen met onze massa’s arbeiders of hoe we inhoud konden geven aan de emotionele ontlading van de bevolking in onze organisaties. Doordat we niet wisten wat we moesten doen, presenteerden we de revolutie op een dienblad aan de bourgeoisie en de Marxisten.” Als onze studiegroep zichzelf verbindt aan deze (revolutionaire) theorie en een politieke groep wordt, moet het statuten en uitgangspunten aannemen om de groep een duidelijke politieke invulling te geven. Als we onszelf hebben onderwezen, moeten we doorgaan met het onderwijzen van anderen en actief aanwezig zijn in onze gemeenschappen. We moeten lokale, politieke en ecologische kwesties bestuderen en hierover geschriften produceren waarin het

verband met onze theorie duidelijk maken.

We moeten gemeenschapskranten uitgeven, posters en flyers verspreiden. We moeten onze geschriften verspreiden in lokale boekenwinkels en buurtcentra en -cafés. We moeten mensen met elkaar aan het in gesprek brengen over wat ten grondslag ligt aan schijnbaar enkel lokale problemen. We moeten lezingen houden in de openbare ruimte. We moeten in dringende gevallen acties op touw zetten. We moeten continu aanwezig zijn in de gemeenschapspolitiek. Als in de gemeenteraad of een commissie een onderwerp aan bod komt waar mensen ongerust over zijn, moeten we ons standpunt naar voren brengen. En hetzelfde geldt voor publieke hoorzittingen en inspraakavonden. Zo geven we onze beweging duidelijk gestalte. Als we met deze actuele thema’s bezig zijn, moeten we ze altijd verbinden aan onze eis dat er wijkbijeenkomsten in de gemeente moeten zijn. Bovendien moeten we altijd oproepen tot directe democratie en een coöperatieve samenleving als een lange-termijn oplossing voor die problemen. Het belangrijkste politieke item van

De politiek van de Sociale Ecologie

onze publieke onderwijs-activiteiten zou de oproep tot een directe democratie moeten zijn.

Als wijkbijeenkomsten een duidelijke openbare plaats willen innemen, moeten zij uiteindelijk werkelijke politieke macht krijgen. De besluiten die burgers daar dan nemen, zouden bindend moeten zijn voor de gemeenschap. Daarom zou onze allerbelangrijkste eis richting het lokale bestuur moeten zijn dat deze bijeenkomsten wettelijk vastgelegd worden. We moeten eisen dat het gemeentelijk bestuur haar statuten verandert, zodat dit gerealiseerd wordt. Het bestaan van wijkbijeenkomsten is dan erkend, hun macht nauwkeurig omschreven. Waar wijkbijeenkomsten al bestaan, moeten we oproepen tot het uitbreiden van hun macht ten koste van staatsorganen.

Lokale Verkiezingen

Het is natuurlijk erg onwaarschijnlijk dat de bestaande gemeentebesturen snel en gewillig tegemoet komen aan deze eis (legale wijkbijeenkomsten), die betekent dat ze uit zichzelf hun macht overdragen aan wijkbijeenkomsten. Immers,

gemeentelijke instituties lijken in te veel opzichten op mini-staten. Men zal zien dat bestaande gemeenteraden zich zullen inspannen om effectieve wijkbijeenkomsten en hun oprichting tegen te houden. In deze situatie kan onze libertair municipalistische groep twee dingen doen.

Ten eerste kunnen we het initiatief nemen om zonder wettelijke basis wijkvergaderingen op te richten. We zouden deze bijeenkomsten roepen en alle burgers in onze gemeenschap te vragen om hen te bezoeken en er in mee te doen. Deze wijkbijeenkomsten zouden op een regelmatige basis gehouden moeten worden en lokale, regionale, nationale en zelfs internationale kwesties zouden ter sprake kunnen komen. De bijeenkomst kan resoluties aannemen en openbaar maken, al hebben deze bijeenkomsten nog geen wettelijke macht, toch kunnen zij wel enorme morele macht uitoefenen en als voorbeeld dienen. Na verloop van tijd zullen bestaande gemeentebesturen geen andere keus hebben dan het toekennen van uiteenlopende gradaties aan wettelijke basis, wat een opening is die we steeds verder

Janet Biehl

moeten oprekken en vergroten. De druk op neemt toe naarmate meer mensen de bijeenkomst bezoeken.

Ten tweede kan onze groep, om de oprichting van bijeenkomsten op wettelijke basis te stimuleren, kandidaten mee laten doen aan lokale verkiezingen. Vandaag de dag zijn sommige anarchisten tegen het libertair municipalisme gekant, op basis van alleen dit idee, omdat ze zulk electoralisme verwerpen als een vorm van parlementarisme of “stadsstaatsbestuur.”

Hier moeten we een duidelijk onderscheid maken tussen parlementarisme en electoralisme. Electorale activiteiten in een gemeente kunnen kwalitatief verschillen van staatsbestuur, omdat de stad en de staat potentieel kwalitatief van elkaar verschillen en een geschiedenis van vijandschap en zelfs conflict hebben. Bakoenin zelf steunde het ondernemen van lokale politieke activiteiten door anarchisten omdat hij inzag dat gemeentepolitiek aan de basis ligt van het politieke leven van mensen. De mensen, schreef hij, “hebben een blakend en praktisch gezond verstand als het over gemeen-

schappelijk belang gaat. Ze zijn redelijk goed geïnformeerd en weten hoe ze de meest capabele functionarissen uit hun midden moeten kiezen. Daarom spiegelen lokale verkiezingen de gevoelens en wil van de bevolking altijd het beste af.”

Op korte termijn zullen onze verkiezingscampagnes onderwijsinspanningen zijn om de burgers de grondslag van het libertair municipalisme bij te brengen. Zij geven ons de kans onze ideeën openbaar te maken en een publieke discussie aan te wakkeren. Bij elke gelegenheid – in interviews, debatten en toespraken – zouden onze kandidaten op moeten roepen tot de vorming van wijkbijeenkomsten en directe democratie bepleiten als fora voor een authentieke democratie.

Voordat onze groep mee kan doen aan gemeentelijke verkiezingen, moeten we een verkiezingsprogramma schrijven waarin de doelen staan waar we voor vechten – vooral de radicale democratisering van het gemeentebestuur. Het programma zou ook een aantal duidelijk uitgewerkte directe eisen – wat socialisten lange tijd minimeisen genoemd hebben – moeten bevatten over

De politiek van de Sociale Ecologie

onderwerpen als wonen, transport, milieu, welvaart en onderwijs. Als een andere politieke groep in onze gemeenschap gelijksoortige hervormingen eist moeten we deze directe eisen verder doortrekken door steeds radicalere veranderingen en instituties van en voor de bevolking te eisen.

Ons programma zou deze directe eisen in een radicale context plaatsen door ze te verbinden aan de doelen op lange termijn: het fundamenteel veranderen van de samenleving. Als veel mensen in onze gemeenschappen nog niet bereid zijn om het kapitalisme te verwerpen, kunnen we meer aanvaarde bewoordingen keizen door in plaats van naar “kapitalisme” naar “de markteconomie” te verwijzen. Als de woorden “libertair communisme” te beangstigend zijn voor sommigen, dan kunnen we misschien de uitspraak “coöperatieve samenleving” gebruiken om te verwijzen naar onze uiteindelijke doelstelling. In ieder geval moeten we de taal van onze kenmerkende traditie spreken en tegelijk onze libertair communistische idealen behouden. Op het eind, als onze inspanningen voor het publiekelijk

uitleggen van onze ideeën zijn vruchten afwerpt en onze gemeenschap is geradicaliseerd, kunnen we de druk opvoeren om de eisen van ons maximum-programma in haar volle glorie— een libertair communisme in een rationele, ecologische anarchistische samenleving - te verwezenlijken.

In de huidige periode van politieke reactie is het onwaarschijnlijk dat onze beweging snel zal groeien of onmiddellijk electoraal succes zal kennen. Eigenlijk zijn er tegenslagen te verwachten. Alleen in een gemeenschap waar politiek en democratisch bewustzijn zijn verhoogd door onze beweging, zou het wenselijk zijn dat een van onze kandidaten daadwerkelijk gekozen wordt. Als we ons niet uit het veld willen laten slaan door tegenslagen, moeten we voorbereid zijn om onze beweging langzaam aan en organisch te laten groeien. We moeten bereid zijn om onze ideeën telkens opnieuw uit te leggen, indien noodzakelijk met veel geduld, totdat het politieke klimaat uiteindelijk radicaler wordt en dus gunstiger is voor onze ideeën.

Wanneer de burgers van een gemeente onze kandidaten

inderdaad kiezen, zou het moeten zijn omdat ze het eens zijn geworden met ons programma. Gelijk na hun installering zouden de nieuwe gemeenteraadsleden moeten beginnen met druk uit te oefenen, in zowel publieke fora als de gemeenteraad, om wijkbijeenkomsten in het leven te roepen met volledige macht ten koste van de bestaande stadsstructuren. Waar wijkbijeenkomsten niet bestaan, zouden de gemeenteraadsleden er fanatiek naar moeten streven, veranderingen in de gemeentestatuten aan te brengen; waar ze wel bestaan zouden ze druk uit moeten oefenen om veranderingen die hen meer macht geven te bewerkstelligen, zoals het wettelijke recht om bindend beleid te op te stellen voor de hele gemeente.

Hoe de Bijeenkomsten werken

Wanneer we hoe dan ook een bijeenkomst gevestigd hebben, zou haar eerste activiteit moeten zijn zichzelf vorm te geven – om procedurele statuten op te stellen die aangeven hoe ze haar werkzaamheden structureert. Deze statuten moeten zowel de besluitvorming als de functies

omschrijven. Ook de manier waarop degenen worden gekozen die de functies vervullen en waarop zij verantwoording afleggen aan de bijeenkomst, hoort vastgelegd te worden.

De besluiten die de bijeenkomst maakt zouden volgens meerderheid van stemmen genomen moeten worden. Hoewel dit proces vereist dat de minderheid zich schikt in de uitkomsten van een besluit waar ze tegen is, zal de minderheid toch haar cruciale vrijheid behouden om de beslissing te proberen om te draaien. Ze is vrij om openlijk en hardnekkig haar beargumenteerde verschil van mening duidelijk uit te leggen aan de andere leden van de gemeenschap, om hen te proberen te overtuigen om hun beslissing te herzien. Door hun afwijkende mening in een ordelijke manier die bij het burgerschap past te uiten, houdt de minderheid een onderwerp levend en legt het de basis om zelf de meerderheid te worden. Ze hoopt daarmee het politiek bewustzijn van de gemeenschap te vergoten.

Het vestigen van een wijkbijeenkomst is op zichzelf nog geen vervulling; zolang de burgers die

De politiek van de Sociale Ecologie

meedoen geen radicale inhoud ontwikkelen zal er slechts een institutionele structuur zijn. Als zodanig is het een slagveld voor sociale strijd –vooral de klassenstrijd, die van de fabriek zal worden uitgebreid naar de grotere gemeenschap. Het is duidelijk dat tegengestelde klassenbelangen in de bijeenkomst zullen worden uitgevochten. Onroerend goed-ontwikkelaars en zakenmensen, staatsbureaucraten en partij-functionarissen, eigenaren en reactionairen zullen allemaal naar bijeenkomsten komen en zullen proberen hun eigen belangen of die van de instituties die ze vertegenwoordigen te dienen. Het zal de verantwoordelijkheid van onze groep en onze bondgenoten zijn om tegen de op eigenbelang gerichte en reactionaire argumenten van deze mensen in te gaan en onze medeburgers te overtuigen dat het systeem dat zij vertegenwoordigen krachtig bestreden moet worden ten gunste van het belang van de gemeenschap.

Als eenmaal de basis het opzetten van bijeenkomsten is gelegd moeten we een overgangsprogramma naar voren brengen dat de macht van de bijeenkomst

uitbreidt. Terwijl de democratie van de bevolking volwassen wordt door steeds meer bezoek van de bijeenkomsten –dat wil zeggen: naargelang de burgers deze instituties zich eigen maken – zullen de bijeenkomsten waarschijnlijk steeds meer feitelijke macht naar zich toe te trekken. Tenslotte moeten stadsstatuten, waar ze bestaan, veranderd worden om te bevestigen dat de bijeenkomsten wezenlijke macht bezitten op het gebied van civiele zaken. Daarna zouden de bijeenkomsten kunnen toewerken naar het vervullen van de maximeisen van een libertair municipalistische inrichting van het politieke leven: de confederatie van gemeentelijke bijeenkomsten en uiteindelijk de creatie van een rationale, ecologische en libertaire samenleving.

De Vorming van Burgerschap

Voor het creëren van een nieuwe maatschappij is niet alleen vereist dat politieke structuren en sociale relaties worden veranderd, maar ook dat het bewustzijn veranderd wordt, inclusief het karakter van de individuele burger die deel uitmaakt van die maatschappij. Het libertaire municipalisme

Janet Biehl

maakt deel uit van de traditie van het ‘burgerlijk’* humanisme, dat zeer veel waarde hecht aan de actieve, verantwoordelijke deelname van burgers aan het bestuur van hun gemeenschappelijke aangelegenheden. Omdat we door de moderniteit richtingloos en ontworteld zijn, streeft het ‘burgerlijk’ humanisme ernaar ons weer in te bedden in ethische leefgewoonten en democratische instituties.

Wij vinden dat politiek te belangrijk is om te worden overgelaten aan professionals. Politiek zou het domein moeten zijn van gewone, op politiek gebied ervaren mensen, in plaats van het domein van specialisten, die deel uit maken van een elite. We vinden dat iedere volwassen burger in aanleg over voldoende vaardigheden beschikt om op een directe manier deel te nemen aan democratische politiek. Het valt te verwachten dat burgers door rationeel onderling overleg, op een vreedzame manier beslissingen nemen en hun keuzes op een verantwoordelijke wijze implementeren. Daardoor ontwikkelen ze een stel persoonlijke krachten en ‘burgerlijke’ deugden, zoals een karakterstructuur die overeen-

stemt met een democratisch politiek leven.

Van deze ‘burgerlijke’ persoonlijke krachten en deugden zijn solidariteit en denkvermogen het belangrijkste. Burgerschap gaat uit van solidariteit, oftewel een toewijding aan het algemeen welzijn. Actieve volwassen burgers moeten begrijpen, dat het voortbestaan van hun politieke gemeenschap afhangt van hun eigen actieve steun en deelname eraan en dat cynisme op dit terrein tot niets leidt. Een volwaardige identificatie met de gemeenschap zou een gevoel van verantwoordelijkheid met zich mee moeten brengen. Van iedere burger kan verwacht worden dat die, net als alle andere, niet alleen rechten geniet maar ook plichten heeft ten opzichte van haar/zijn gemeenschap. Een burger zou deze verantwoordelijkheden waar moeten maken in de wetenschap dat iedereen zich evenveel inspant. In de tweede plaats zou nadenken een rol van cruciaal belang moeten vervullen in een directe democratie. Kalmte en fatsoen zijn nodig om een vergadering van burgers ordelijk, tolerant, functioneel en creatief te houden. Burgers die goed nadenken

* Vertaling van “civic”. Hoewel “burgerlijk” meestal wordt gebruikt als “bourgeois-”, wordt het hier gebruikt als “burger-”.

De politiek van de Sociale Ecologie

kunnen mogelijke alternatieven voor hun gemeenschap tegen elkaar afwegen en de beste daarvan kiezen. Evaluatie op basis van nadenken is dan ook in tegenstelling tot met emotie beladen partijdigheid - denken als voorwaarde voor constructieve discussie en overleg. Het is onontbeerlijk om onze persoonlijke vooroordelen te boven te komen en om ons ertoe te bewegen om onze medeburgers niet belerend en wraakzuchtig, maar eerlijk en vrijgevig te behandelen. Het is ook noodzakelijk voor het voortbestaan van de gemeenschap: sommige burgers zouden bijvoorbeeld kunnen proberen om het privé-eigendom en een op winst beluste ondernemersgeest te doen herleven. In een poging om onze steun voor dit doel te winnen, zouden ze best eens een beroep kunnen doen op onze hebzucht en onze gulzigheid. Om zulke enorm emotionele verleidingen te kunnen weerstaan, zullen we onszelf moeten beheersen, evenals we sterke persoonlijke karakters vormen - om ze af te kunnen wijzen in het belang van het behoud van het coöperatieve karakter van de gemeenschap.

Een dergelijk proces van burgerschapsvorming zou een groep egocentrische individuen in een beraadslagend, rationeel en ethisch bewust politiek lichaam moeten veranderen. Dit wil niet zeggen, dat een libertair municipalistische maatschappij van individuele mannen en vrouwen zou vereisen dat zij zich met volledige zelfopoffering onderwerpen aan het collectief. Integendeel, ieder individu zou dan net zo goed een persoonlijk leven genieten, met innig contact met familieleden en met de kameraden, die hij/zij kiest als metgezel, en met collega's tijdens het werk. Maar als deelnemers aan een groots experiment, zouden burgers op elkaar vertrouwen en verantwoordelijkheden met elkaar delen. Naarmate hun wederzijdse vertrouwen belangrijker wordt, kunnen ze elkaar ook steeds meer vertrouwen. Het individu en de gemeenschap zouden elkaar dan ook kunnen aanvullen in een wederzijds proces, in plaats van ondergeschikt te zijn aan elkaar. Historisch gezien waren de levensgemeenschappen, die deel uitmaakten van de ontwikkeling van directe democratie, etnisch homogeen. Maar directe

Janet Biehl

democratie vereist geen etnische homogeniteit, omdat noch haar praktijken, noch haar eigenschappen het exclusieve eigendom zijn van één bepaalde etnische groep. Dankzij internationaal verkeer en communicatie, wordt de wereld steeds kleiner en worden de gemeenten van vandaag de dag steeds meer multicultureel; de steden zullen de komende jaren steeds meer een smeltkroes van volkeren en culturen worden. In het schoolsysteem van Vancouver, om maar eens een voorbeeld te noemen, spreekt men tegenwoordig vaker Mandarijns-Chinees dan Frans, één van Canada's officiële talen. Immigratie uit Latijns-Amerika en Azië is in Los Angeles een niet meer weg te denken onderdeel uit het leven. Zoals de maatschappij nu in elkaar zit, kan het gebeuren dat buurten zich van elkaar onderscheiden door de samenstelling van hun bevolking, in plaats van door het delen van een gezamenlijke politieke ruimte. Conflicten tussen bevolkingsgroepen kunnen ontstaan door tegengestelde gevoelens als die te hoog oplopen. Een rationele en democratische

politieke gemeenschap, zou echter de publieke ruimte kunnen verschaffen waarin wederzijds begrip tussen mensen van verschillende etnische origine kan groeien en bloeien: de wijk-bijeenkomst zou de neutrale procedures kunnen verschaffen, waardoor etnische groepen hun specifieke problemen onder de aandacht kunnen brengen in een discussie van geven en nemen. Dat leidt weer tot een steeds groter wederzijds begrip. In een context die mensen met elkaar delen, is het voor mensen uit alle culturen mogelijk om hun eigen culturele veronderstellingen te relativiseren. Tegelijkertijd zou de gehele gemeenschap dan een algemeen belang erkennen, dat deelbelangen overstijgt en gebaseerd is op betrokkenheid bij ecologische en gemeenschappelijke zaken. Doordat allen toegewijd zijn aan de ontwikkeling van solidariteit en het toepassen van de rede in het openbare leven, zouden onze multiculturele gemeenschappen veranderen in een toevluchtsoord voor wederzijdse hulp en tuin van culturele creativiteit.

Daarom zal onze beweging meer te bieden hebben dan een typisch

De politiek van de Sociale Ecologie

politiek forum; ze zal ook een moreel alternatief bieden voor de wezenloosheid en trivialiteit van het leven van vandaag de dag, in de vorm van radicale solidariteit en vrijheid. Evenals de grote manifesten die de socialistische bewegingen in de vorige eeuw hebben ontwikkeld, zal ze zowel morele als materiële verandering eisen. Ze zal een cultureel en artistiek leven opwekken teneinde het politieke streven van de gemeenschap te verheffen. Ze zal gepaard gaan met gemeenschappelijke instanties, zoals coöperatieven, hoe beperkt en hoe kortdurend ook, die mensen zullen helpen om te wennen aan wat samenwerking in de praktijk betekent. Ze zal het leven betekenis geven door maatschappelijke rollen die veel meer voldoening geven dan het oneindige kopen en verkopen van nutteloze goederen.

Decentralisatie

Wil het democratische potentieel van de gemeente verwezenlijkt worden, dan zal het stadsleven uiteindelijk moeten worden omgevormd tot het een schaal heeft die past bij een democratische politieke sfeer. Dus

zullen, op hetzelfde ogenblik, dat de gemeenten een democratiseringsproces ondergaan, de bestaande grote steden structureel gedecentraliseerd moeten worden tot kleinere gemeentelijke eenheden met een bestuurlijk hanteerbare grootte. Zelfs de grootste randsteden omvatten kleinere gemeenschappen, die een bepaald cultureel erfgoed of een bepaalde traditie delen. De meeste grote steden van vandaag de dag bestaan uit kleinere steden of buurten: het beroemdste voorbeeld is Londen, dat een opeenhoping van buurten is. De vijf buurten-stad New York is eigenlijk een zeer recent fenomeen, dat pas in 1897 zijn oorsprong vond. Nog tot 1874 bestond New York City uitsluitend uit de wijk Manhattan. Een stad die pakweg honderd jaar oud is, heeft zeker haar uiteindelijke vorm nog niet bereikt. Tegelijkertijd begint er in veel Amerikaanse stedelijke centra, zoals St. Louis, Denver en Orange country, iets te ontstaan, wat een specialist in stedelijke aangelegenheden een 'stedelijke confederale beweging' noemt: De bewoners van wat ooit buitenwijken waren vinden de stad te groot om te behappen, laat staan

onder controle te houden. Dus proberen ze die te herdefiniëren als een verbond van kleinere, met elkaar verenigde, vaak multi-culturele eenheden.

In uitgestrekte steden zullen wijkbijeenkomsten waarschijnlijk als eerste tot stand komen in slechts een paar buurten; die kunnen dienen als model voor andere buurten. De gedemocratiseerde buurten die verrijzen zouden zich dan met elkaar kunnen verbinden tot confederaties, die dan transport, volksgezondheid en andere diensten kunnen gaan coördineren. Buurten die een dergelijk proces van institutionele decentralisatie ondergaan, zouden uiteindelijk niet alleen een verandering van het politieke leven in de stad teweeg kunnen brengen, maar ook een verandering van haar uiterlijke vorm.

Decentralisatie en Onderlinge Afhankelijkheid

Hoe essentieel decentralisatie voor libertair municipalisme ook is, lokale zelfvoorziening is er geen essentieel onderdeel van. Geen enkele lokale gemeenschap- ja, zelfs geen gemeente die directe democratie in de praktijk brengt -

kan zelfvoorzienend zijn en dat is ook niet wenselijk, want lokale bekrompenheid moet voorkomen worden. Gemeenten in alle soorten en maten zijn noodzakelijkerwijs afhankelijk van elkaar en hebben stuk voor stuk te maken met dezelfde beleidskwesties.

Individuele gemeenschappen zouden zeker niet moeten streven naar volledige autonomie voor wat betreft hun economisch leven. Iedere gegeven individuele gemeenschap heeft meer hulpbronnen en ruwe grondstoffen nodig dan zij uit haar eigen grond kan halen. Onderlinge economische afhankelijkheid is simpelweg een feit—zij is niet het resultaat van de competitieve markteconomie, van het kapitalisme, maar van het maatschappelijke leven op zich.

Om de volledige deelname van alle burgers aan het politieke leven mogelijk te maken moet onze libertair communistische maatschappij zowel op een solide technologische basis, als op een solide economische basis berusten. Daardoor heeft de burger voldoende vrije tijd; anders zullen overleven en persoonlijke veiligheid alle andere belangrijke

De politiek van de Sociale Ecologie

zaken en activiteiten gaan domineren. Vandaag de dag hebben de technologische productiemogelijkheden zich voldoende ontwikkeld om een enorme uitbreiding van vrije tijd mogelijk te maken, door de automatisering van taken, die eerst door menselijke arbeid werden verricht. De allernoodzakelijkste middelen voor het afschaffen van hard en saai werk, voor een comfortabel en veilig, rationeel en ecologisch leven, dat meer gericht is op maatschappelijke, in plaats van alleen maar op privé-doeleinden, zijn in potentie beschikbaar voor alle volkeren van de wereld.

Maar zelfs in de meest welvarende maatschappijen, is deze belofte van post-schaarste - een voldoende vervulling in levensbehoeften en uitbreiding van vrije tijd - nog niet vervuld. De reden daarvoor moeten we niet zozeer zoeken in de technologische productiemogelijkheden zelf, maar in de maatschappelijke verhoudingen, die het gebruik van die methoden bepalen. De ongelijke sociale verhoudingen hebben steeds grotere bedrijfswinsten en uitbreidingen tot gevolg. Zo zorgt automatisering in de huidige

maatschappij vaak voor sociale ontberingen, zoals armoede die ontstaat als gevolg van werkloosheid, omdat bedrijven liever machines inzetten dan arbeidskracht, om de productiekosten te drukken en winsten te maximaliseren. In een rationele anarchistische maatschappij, daarentegen, die georganiseerd is op grond van de idee van samenwerking, zullen de maatschappelijke verhoudingen, die aanzetten tot het streven naar winst, zijn afgeschaft.

Onder een dergelijk systeem zouden productietechnieken als onderdeel van een nieuwe economische orde gebruikt kunnen worden om vrije tijd te scheppen in plaats van ellende. Een maatschappij die de schaarste is voorbijgestreefd zou veel technologische infrastructuur van vandaag de dag kunnen behouden - inclusief geautomatiseerde industriële fabrieken - maar ze zal die inzetten om tegemoet te komen aan de eerste levensbehoeften en het onaanvaardbare zware werk te verlichten, in plaats van om de geboden van het kapitalisme te dienen. Mannen en vrouwen zouden dan voldoende vrije tijd hebben om deel te nemen

Janet Biehl

aan het politieke leven, alsmede een rijk en betekenisvol persoonlijk leven te genieten. Tegelijkertijd zouden we, in plaats van de niets ontziende vormen van concentratie en centralisatie van vandaag de dag in stand te houden, onze technologische productiemogelijkheden naar een wenselijke schaal kunnen omvormen en aanpassen. Dit op grond van ecologische principes, zouden we kunnen technologische productiemogelijkheden decentraliseren om tegemoet te komen aan een regionale, zelfs confederale verdeling van arbeid en productie. Zo brengen we een creatief evenwicht tussen stad en platteland tot stand.

De opbrengsten van de productie zouden dan worden verdeeld naar individuele behoeften. Een dergelijke verdeling kan worden vastgelegd in georganiseerde samenwerking, die voortkomt uit de wederzijdse afhankelijkheid van de gedemocratiseerde gemeenten.

Confederalisme

De confederatie is de meest geschikte politieke en sociale organisatie om zulke wederzijdse afhankelijkheid te institutionaliseren.

Een confederatie is een lateraal samenwerkingsverband, waarin diverse politieke eenheden tezamen een groter geheel vormen. Alhoewel deze kleinere eenheden, wanneer ze zich met elkaar confedereren, tezamen een grotere eenheid trachten te vormen, heffen ze zichzelf niet op, maar behouden ze hun vrijheid en eigen identiteit. In de maatschappij waar wij naar streven, zouden de gemeenten, die een democratiseringsproces hebben ondergaan doordat ze wijk-bijeenkomsten hebben gevormd, eveneens confederaties vormen op een regionale basis om problemen, die de gemeentegrenzen overschrijden of regionaal zijn aan te pakken.

In een republikeinse staat bepaalt een parlement of wetgevende macht bestaande uit vertegenwoordigers het maatschappelijk beleid, door bepaalde wetten via stemming goed of af te keuren. In een confederatie, daarentegen, voert een congres of raad van afgevaardigden het beleid uit, dat al van tevoren is vastgesteld door de bijeenkomsten van de lidgemeenschappen. In onze nieuwe politieke gemeenschap zouden de libertaire gemeenten

De politiek van de Sociale Ecologie

van een bepaalde regio afgevaardigden sturen naar een confederale raad. Deze afgevaardigden zouden niet zelf beleid mogen maken; in plaats daarvan zouden ze individueel verantwoordelijkheid verschuldigd moeten zijn aan de bijeenkomsten die hen gekozen hebben en gebonden moeten zijn aan een mandaat, dat hun gegeven is door deze bijeenkomsten. Ze zouden geen beleidsbeslissingen mogen nemen zonder de voorafgaande toestemming van hun 'thuis'-bijeenkomst en ze zouden onmiddellijk terugroepbaar zijn, wanneer die bijeenkomst aldus beschikt. In plaats van zelf beleid te maken, zou de confederale raad dan ook uitsluitend een administratieve en toedelende functie moeten hebben. Deze moet dus alleen het door de bijeenkomsten geformuleerde beleid coördineren, verschillen tussen de bijeenkomsten met elkaar verzoenen (met toestemming van onderaf) en hun beleid uitvoeren.

De burgers overleggen onderling in hun democratische bijeenkomsten, waarop zij beleid vaststellen. Ze ontwerpen verschillende beleidsalternatieven

met betrekking tot een bepaald onderwerp, ze wegen de verschillende sterke en zwakke punten tegen af. Ze nemen dan een beslissing door een stemming, waarbij de meerderheid de doorslag geeft. Alleen vrije burgers in wijkbijeenkomsten hebben het recht om beleid te maken. De functie van de confederale raad, daarentegen, zal uitsluitend administratief en coördinerend zijn – ze zal beleid uitvoeren, dat al aangenomen is door de gemeenten.

Zouden gewone burgers in burgerbijeenkomsten in staat zijn om beslissingen te nemen aangaande een complexe maatschappij als de onze? Vandaag de dag beslissen parlementariërs - meestal advocaten - iedere dag over een veelheid aan complexe en moeilijke onderwerpen. Al is een onderwerp technologisch gezien enorm complex, dan nog hebben deze parlementariërs zelden uitgebreide technische kennis nodig om de alternatieven tegen elkaar af te wegen. Zo zijn er momenteel weinig parlementariërs, die weten hoe ze technisch gezien een weg zouden moeten aanleggen, maar toch beslissen ze vaak genoeg over

Janet Biehl

beleid aangaande de behoefte aan, de locatie van en de lengte van verkeerswegen. In een vrije maatschappij zouden, in gevallen waar gedetailleerde technische kennis onontbeerlijk is om een beslissing te kunnen nemen, degenen met expertise hun kennis duidelijk en toegankelijk moeten presenteren, zodat gewone burgers, die redelijk bekwaam zijn, voor het beste beleidsalternatief kunnen kiezen.

Als er een beleidsbeslissing moet worden genomen over een aangelegenheid, die de gehele confederatie aangaat zou de confederale raad een confederatiebrede stemming op grond van het meerderheidsbeginsel moeten coördineren. De uiteindelijke uitkomst van de stemming zou dan niet worden bepaald door het tellen van de stemmen van de afzonderlijke gemeenten, die dan elk één stem zouden mogen uitbrengen, maar zou worden bepaald op grond van de bij elkaar opgetelde stemmen van alle burgers van alle gemeenten, die deel uit maken van de confederatie. De confederatie zou door het stemrecht op grond waarvan haar burgers meerderheidsbeslissingen kunnen

nemen, beschikken over de macht om te voorkomen dat een bepaalde gemeente morele of fysieke schade toebrengt aan haar eigen leden of aan andere gemeenten of steden.

Tegelijkertijd zouden alle gemeenten tezamen over de uiteindelijke macht beschikken in de confederatie, in die zin, dat ze een directe democratie van vrije burgers belichamen en dat hun afzonderlijke wijkbijeenkomsten beslissingen nemen op grond van rationele discussie. Doordat zij op het principe van de soevereiniteit van wijkbijeenkomsten en op het principe van vrije discussie berust, onderscheidt onze benadering zich beslist van staatsgerichte ideologieën: waar staatsgerichte ideologieën hoogstens pleiten voor de zogenaamde vrijheid voor iedere burger om, als een geïsoleerde enkeling, deel te nemen aan een volksraadpleging, pleiten wij voor een confederale democratie, die burgers aanmoedigt om in hun eigen termen beleidsalternatieven met betrekking tot een bepaald onderwerp te formuleren en deze grondig te onderzoeken, alvorens ze tegen elkaar af te wegen. Een confederatie van gemeenten zal omdat

De politiek van de Sociale Ecologie

ze gevormd is om tegemoet te komen aan onderlinge afhankelijkheden, direct contact verenigen met een uitvoering van besluiten, die de gemeentegrenzen overschrijden. Er kunnen wereldwijd confederaties van gemeenten worden gevormd om daarmee de aloude droom van voorbije revolutionaire bewegingen te realiseren: het verwezenlijken van een 'Commune van communes'

De Gemunicipaliseerde Economie

Het type economie, dat wij willen bevorderen, is niet genationaliseerd (zoals in het staatsocialisme), niet in arbeidershanden van bedrijf tot bedrijf (zoals in het syndicalisme), geen privé-bezit (zoals in het kapitalisme), en ook niet onderworpen aan kleine, op het eigendomsrecht gebaseerde coöperatieven (zoals in het communitarisme). Deze economie staat echter in het beheer van de gemeenschap en onder controle van de wijkbijeenkomsten.

Een dergelijke 'municipalisering' van de economie houdt in, dat de coördinatie van de economie wordt beheerd door de burgers

van de gemeenschap, en dat deze beheersing continu wordt afgestemd op naburige, onder gemeentebeheer staande economieën via de confederale structuur. Eigendom - zowel van land, als van bedrijven - zou dan onder de volledige controle van de burgers in hun wijkbijeenkomsten komen te staan, gecoördineerd door confederale raden. De burgers zouden dan collectief 'bezit' nemen van de economische democratie een kortstondig leven beschoren en zal ze vroeg of laat plaats maken voor oligarchie of erger. In onze vrije maatschappij zou economische ongelijkheid moeten worden opgeheven door rijkdom, privé-eigendom en productiemiddelen onder controle van de gemeente te plaatsen. Door de economie in gemeentebeheer te nemen, zouden burgers in wijkbijeenkomsten uiteindelijk de rijkdommen van de bezittende klasse moeten onteigenen en ze onder controle van de gemeenschap plaatsen, zodat ze kunnen worden aangewend ten bate van iedereen.

De wijkbijeenkomst zou ook moeten beslissen over de verdeling van materiële levensbehoeften en daarmee de communistische

Janet Biehl

belofte van post-schaarste vervullen. Het: "Ieder zal bijdragen naar vermogen en ontvangen naar behoefte"- de eis van alle 19^e eeuwse communistische bewegingen - zou dan daadwerkelijk in de praktijk worden gebracht, waarbij de wijkbijeenkomst op een rationele wijze bepaald waar behoefte aan is. Iedereen in de gemeenschap zou dan beschikken over de middelen van bestaan, ongeacht het werk dat hij of zij in staat is te doen. Er zal zich een verregaande economische gelijkheid ontwikkelen, gebaseerd op ethisch en rationeel geformuleerde criteria, die vastgesteld zijn door de wijkbijeenkomst.

Het economische leven als zodanig zal onder controle moeten worden gebracht van de politieke sfeer, die het in zich zal opnemen als een onderdeel van de publieke aangelegenheden, waar de burgerbijeenkomst over beslist. Noch fabrieken, noch landerijen, zouden dan ooit weer tot afzonderlijke, competitieve eenheden met hun eigen specifieke belangen kunnen verworden.

Wij denken dat de beslissingen van de wijkbijeenkomst, zullen worden genomen met het oog op rationele

en ecologische principes. De economie zou een morele economie worden. Een ethos gebaseerd op publieke verantwoordelijkheid kan verspillende, exclusieve en onverantwoordelijke toe-eigening van goederen, evenals ecologische destructie en mensenrechtenschendingen voorkomen. In de wijkbijeenkomsten kunnen de burgers ervoor zorgen dat economische entiteiten trouw blijven aan ethische voorschriften van samenwerking en samen delen. Klassieke noties van beperking en evenwicht zouden de kapitalistische groei- en concurrentiedwang op basis van winststreven vervangen. De gemeenschap zou mensen niet waarderen op grond van de mate waarin ze produceren en consumeren, maar op grond van hun positieve bijdrage aan het leven in de gemeenschap.

Over grotere geografische gebieden, zouden burgers met behulp van een confederale structuur economisch beleid maken. De rijkdom, die ze onteigend hebben van de bezittende klasse, zou dan niet alleen binnen één gemeente, maar ook over alle gemeenten binnen

De politiek van de Sociale Ecologie

één regio worden verdeeld. Als één gemeente zou proberen om zich te verrijken ten koste van andere, zouden de andere gemeenten in de confederatie het recht hebben om dat te voorkomen. Op die manier zou het volledig onder politieke controle plaatsen van de economie de morele economie in die gevallen uitbreiden naar regionaal niveau.

Tegenmacht

We geloven niet, dat een ‘Commune van communes’ verwezenlijkt kan worden door één enkele revolutionaire opstand. Het valt eerder te verwachten dat, wanneer onze beweging steeds groter wordt op de lange termijn, steeds meer gemeenten zichzelf zullen gaan democratiseren en confederaties gaan vormen. Tenslotte zal een aanzienlijk deel van de gemeenten gedemocratiseerd en verenigd zijn in een confederatie, die met hun gezamenlijke macht een echte bedreiging gaan vormen voor de staat en het kapitalistische systeem. De bestaande machtsstructuur zou het bestaan van zulke confederaties, met hun democratische politiek, hun machtig geworden burgers en hun kersverse ‘gemunicipaliseerde’

economieën natuurlijk niet tolereren. Om het kapitalisme en haar eigen macht te verdedigen, is het welhaast zeker, dat de staat zich tegen de confederaties zal keren. Als onze beweging zich serieus tegen de staat verzet zullen we ervoor moeten zorgen, dat het geweldsmonopolie van de staat gebroken wordt door een burgerwacht of burgermilitie op te richten voor de bescherming van onze eigen rechten en vrijheden.

Al anderhalve eeuw erkent de internationale socialistische beweging de noodzaak van een militie als alternatief voor het staande leger. De anarchistische en syndicalistische bewegingen beschouwden een bewapend volk als een sine qua non voor een vrije maatschappij. Bakoenin schreef in 1866: “Alle burgers moeten zonedig de wapens opnemen om huis – en haard en vrijheid te verdedigen. De militaire verdediging en uitrusting van ieder land zal lokaal moeten worden georganiseerd via de commune, of provinciaal, ongeveer zoals de milities in Zwitserland of de Verenigde Staten.”

Een burgermilitie is niet slechts een militaire macht, die ertoe dient

Janet Biehl

om belangrijke maatschappelijke veranderingen te verdedigen. Ze is ook een symbool van de macht van vrije burgers hun algemene wil, hun besluit om hun rechten op en toewijding aan het opbouwen van een nieuwe politieke toekomst, gebaseerd op een directe democratie, te verdedigen. Bovendien verleidt alleen de aanwezigheid van een burgermilitie de manschappen van het staatsleger al om de verwezenlijking van een dergelijke democratie te ondersteunen.

Daarom is de vorming van een burgermilitie, of -wacht, onder de strikte supervisie van de wijkbijeenkomsten een onderdeel van ons programma. Zij zal intern een democratische institutie zijn, met officieren die gekozen zijn door zowel de militie zelf, als door de wijkbijeenkomst.

Hoe groter en talrijker de confederaties van gemeenten worden, des te groter is hun potentiële macht, des te groter de kans om een tegenmacht te vormen tegenover de staat. Als ze deze kans grijpen is het waarschijnlijk, dat de spanning tussen henzelf en de staat zal groeien. Burgers moeten zich goed realiseren, dat deze spanning zeer

wenselijk is—oftewel, dat hun tot een confederatie aaneengesloten gemeenten een potentiële tegenmacht vormen tegenover de staat.

Het is in zelfs mogelijk, dat de tot een confederatie aaneengesloten gemeenten uiteindelijk genoeg steun hebben om een parallelle macht tegenover de staat te vormen. Deze situatie zal waarschijnlijk zeer onstabiel zijn en kan op een confrontatie uitdraaien. Het is ook mogelijk, dat onze directe democratie de staatsmacht van binnen uit zal aantasten door haar autoriteit steeds minder legitimiteit te verlenen en door een meerderheid van het volk te winnen voor de nieuwe confederale burgerinstituten. Of er nu wel of geen confrontatie plaatsvindt maakt weinig uit – de macht van de staat en degenen die beroepsmatig macht uitoefenen zal moeten worden verminderd. In plaats daarvan komt de macht volledig toe aan de gewone mensen en diens tot een confederatie verbonden wijkbijeenkomsten.

In Parijs in 1789 en in St. Petersburg in februari 1917 stortte de staatsmacht in door een revolutionaire confrontatie. De

De politiek van de Sociale Ecologie

macht van de op het eerste gezicht zo almachtige Franse en Russische monarchieën was zo uitgehold dat ze, toen ze werd uitgedaagd door een revolutionaire bevolking, enkel nog maar kon verbrokkelden.

In beide gevallen was het cruciaal dat gewone manschappen van het staande leger overliepen naar de revolutionaire beweging, naar het bewapende volk. Wat er in het verleden gebeurde, kan opnieuw gebeuren, vooral met een effectieve, bewuste en geïnspireerde revolutionaire beweging die een programma heeft.

De kwestie van Revolutionaire Overgang

Ondanks het feit, dat anarchisme en Marxisme historisch gezien met elkaar in tegenspraak zijn, hebben ze tenminste een gemeenschappelijk doel: een staatloos communisme. Waar ze misschien het meest fundamenteel van elkaar verschillen is in hun antwoord op de vraag naar wat er zou moeten gebeuren tijdens de revolutionaire overgangperiode: wat het karakter zou moeten zijn van de instituties die zullen vechten tegen de contrarevolutie en een nieuwe sociale en politieke orde zullen

opbouwen. Marxistische bewegingen dachten, dat het noodzakelijk zou zijn om een arbeidersstaat te creëren om de overgang te bewerkstelligen: wanneer die staat haar functie zou hebben vervuld, verwachtten ze, dat die zou verdwijnen.

Terecht hebben anarchisten erop gewezen, dat deze verwachting absurd was. De arbeidersstaat zou enkel en alleen een nieuwe tirannie betekenen en zou, hoe dan ook, omver moeten worden geworpen door een nieuwe revolutie. Daarnaast brachten ze er het bezwaar in, dat er een onoverbrugbare kloof gaapte tussen de revolutionaire middelen van het Marxisme en haar revolutionaire doel, zo groot, dat die intrinsiek immoreel zou zijn. Laat doelen en middelen één zijn, zo eisten de anarchisten: laat een vrije, op samenwerking gebaseerde maatschappij gecreëerd worden door een vrije, op samenwerking gebaseerde beweging van de bevolking zelf.

Hun kritiek op de Marxistische overgangperiode bleek meer dan gerechtvaardigd. Maar aan de andere kant lieten de anarchisten, doordat ze vertrouwden op veranderingen van het bewustzijn

Janet Biehl

en spontane volksopstanden om de revolutie te bewerkstelligen, maar al te vaak dé vraag met betrekking tot revolutionaire overgang onbeantwoord: hoe zou de strijd tegen een contrarevolutie moeten worden gevoerd? In veel gevallen gingen ze er blijkbaar vanuit dat de allereerste spontane opstand voldoende zou zijn om de staat en het kapitalisme af te schaffen en dat de vestiging van een nieuwe maatschappelijke orde gewoon een kwestie zou zijn van het uiteindelijk naar de oppervlakte komen van bestaande structuren van samenwerking in de maatschappij. Bakoenin gaf een typerend voorbeeld van deze houding, toen hij schreef: "Tegelijkertijd met de afschaffing van de staat, zal de spontane zelforganisatie van het volk, eeuwenlang verlamd en opgezogen door de allesoverheersende macht van de staat, terugvallen op de communes."

Vandaag de dag, stellen de staat en het kapitalisme alles in het werk om het vermogen van gewone mensen tot spontane zelforganisatie te beschadigen. De meeste mensen zijn gehypnotiseerd door het streven naar

oneindige consumptie en het maximaal vervullen van hun eigenbelang. Mensen zijn gereduceerd tot passieve toeschouwers met betrekking tot alles, wat niet hun eigen persoonlijke zaken betreft. In zulke omstandigheden is het maar al te duidelijk, dat de nieuwe communale orde niet zal ontstaan door een spontane opstand. Nog sterker dan in Bakoenins tijd geldt dat voor het proces van revolutionaire overgang voorbereiding nodig is. Daadwerkelijke politiek door burgers dreigt uit ons geheugen te verdwijnen en als mensen dat historische geheugen weer helemaal opnieuw zullen moeten ontdekken, moet hen dat wel geleerd worden.

Sterker nog, de revolutie heeft een orgaan nodig om voor die overgang te zorgen. De revolutionaire institutie die de Marxisten kozen, de arbeidersstaat, was inderdaad rampzalig. Maar wat is dan de meest geschikte overgangsinstitutie? Ons antwoord is, dat dit de confederale democratie zelf is, de 'Commune van communes' die voor deze overgang zal zorgen. We kunnen de eerste fundamenten daarvan nu leggen. In overeenstemming met

De politiek van de Sociale Ecologie

de anarchistische eis van eenheid van doelen en middelen is onze overgangsinstitutie. De tegenmacht tegenover de staat is hetzelfde als onze uiteindelijke institutie; de politieke eenheid die, zoals Aristoteles haar (lang geleden)beschreef, het best kan voorzien in een rijke bloei van het menselijke leven.

De Agenda van Nu

Nu het kapitalisme het sociale en politieke leven steeds verder aantast, kunnen we ons niet afzijdig houden en berusten. Veel van de verbijsterende veranderingen die de maatschappij aan het einde van deze eeuw [20^e eeuw] ondergaat, hoeven niet per definitie plaats te vinden, maar zouden kunnen in de kiem worden gesmoord of ten goede gekeerd, of hun kwade elementen zouden kunnen worden beperkt; terwijl we een beweging opbouwen om de maatschappij te veranderen, zullen we beslissen hoe ermee om te gaan.

Ook kunnen de staat en het kapitalistisch systeem niet eeuwig blijven bestaan. Niet alleen vergroot dit systeem het verschil tussen rijk en arm op de wereld, zodat een gapende kloof is

ontstaan, maar het botst ook ernstig met onze leefomgeving. Groei en winst zijn harde voorwaarden van het kapitalisme en die kenmerken zijn fundamenteel in tegenspraak met de praktische realiteit van onderlinge afhankelijkheid en terughoudendheid, zowel in sociale termen, als in termen van de capaciteit van de planeet om het voortbestaan van leven te garanderen.

Men verwacht dat alleen het broeikas-effect al in de volgende [21^e] eeuw een enorme aantasting van het klimaat zal veroorzaken: dit effect zal leiden tot een zeespiegelstijging, catastrofale extreme weers-omstandigheden, epidemieën van besmettelijke ziekten en een afname van de hoeveelheid bruikbaar land en dus van landbouwcapaciteit. Honger en ziekten zullen zich sterk uitbreiden. Men zegt dat Robert Rubin, de minister van financiën van de VS, tijdens een kabinetsbijeenkomst in September 1997, uitviel tegen Vice President Al Gore: "Dat verdomde broeikas-effect kan de economie in een spiraal van dood en verderf storten!"

Als een dergelijke spiraal van dood

Janet Biehl

en verderf zich voordoet, zal de uitkomst ervan misschien heel anders zijn dan de rationele, ecologische en vrije maatschappij die sociaal- anarchisten wensen. Misschien proberen sommige staten wel steeds autoritairder te worden om maatschappelijke onrust te onderdrukken. Als emancipatie van de mensheid het resultaat van de crisis moet zijn, dan zal het bevrijdende alternatief tot op zekere hoogte al voorhanden moeten zijn. Onze keuze wordt hoe langer hoe duidelijker: óf mensen zullen een democratische, op samenwerking gebaseerde en ecologische maatschappij vestigen, óf het ecologische fundament van de maatschappij zal ineenstorten. Het herwinnen van politiek en burgerschap is niet alleen een voorwaarde voor een vrije maatschappij; het zou ook heel goed een voorwaarde kunnen zijn voor de overleving van onze soort. In feite vraagt het ecologische vraagstuk om een fundamentele herstructurering van de maatschappij via principes die zijn gericht op samenwerken, in plaats van concurrentie, op democratie, in plaats van autoriteit op de gemeenschap, in plaats van het

individu. Het meest nodig is de vernietiging van het kapitalistische systeem, dat de biosfeer ernstig aantast.

Het kapitalisme zal ons niet de democratische instituties verschaffen, die wij nodig hebben als we zonder het kapitalisme verder willen. Integendeel, het zal tot het bittere einde vechten om zichzelf, haar maatschappelijke relaties en door haar ingestelde organen te behouden. Als we emancipatoire instituties willen hebben, dan moeten we ze zelf opbouwen met onze goed georganiseerde libertair municipalistische beweging. Pre-revolutionaire periodes zijn doorgaans nogal kort. Als de revolutie eenmaal op uitbreken staat zullen we waarschijnlijk niet erg veel tijd hebben om het vlijtige, precieze werk uit te voeren van educatie en organisatie, dat de situatie zal vereisen. Vrijheids-lievend links zal nu een beweging moeten opbouwen, die mensen laat zien hoe ze de politieke en economische aspecten van hun eigen leven in hun eigen hand kunnen nemen, hoe ze deze gebieden zelf kunnen coördineren en institutionaliseren teneinde aan een maatschappij te bouwen die hen hun menselijkheid teruggeeft.

De politiek van de Sociale Ecologie

Het zal eindeloos geduld vereisen, maar het moet gebeuren, als we niet willen dat de komende crisis tot tirannie leidt.

De maatschappelijke problemen die ons tot handelen dwingen zijn erg concreet en overstijgen in veel gevallen onderwerpen met betrekking tot klasse, hoe belangrijk die onderwerpen ook zijn. De wens om de biosfeer te behouden leeft onder de meeste rationele mensen. De behoefte aan gemeenschap vertoef in de menselijke geest en komt van eeuwen tot eeuwen herhaaldelijk naar boven, vooral wanneer er een sociale crisis heerst. Laat ons niet vergeten, dat de kapitalistische economie niet meer dan twee eeuwen oud is; in de gemengde economie die haar voorafging, beperkte de cultuur hebzuchtige verlangens en zij zou dit opnieuw kunnen doen, daarin gesterkt door een technologie gebaseerd op post-schaarste.

Het is onmogelijk om te voorspellen wanneer zich sociale crises zullen voordoen, of wat voor maatschappelijke omstandigheden zullen voortkomen uit die crises. Het is echter wel duidelijk dat de eis voor een rationele maatschappij een beroep doet op ons als rationele wezens -

een beroep dat van ons eist, dat we leven in overeenstemming met onze unieke menselijke mogelijkheden en dat we een Commune van communes opbouwen om onze menselijkheid volledig tot zijn recht te doen komen.

Op veel plekken kwijnen oude democratische instituties weg in de spieren van de huidige republikeinse staten. De commune ligt in verwrongen vorm verborgen in de gemeenteraad; de deelraad ligt in verwrongen vorm verborgen in de buurt; de stadsbijeenkomst ligt in verwrongen vorm verborgen in de gemeente; en gemeentelijke confederaties liggen in verwrongen vorm verborgen in regionale samenwerkingsverbanden van gemeenten en steden. Door deze verborgen instituties, waar ze bestaan, tevoorschijn te brengen, te vernieuwen en op ze voort te bouwen - en ze op te richten waar ze niet bestaan - kunnen we de republiek democratiseren. Dan kunnen we de democratie radicaliseren om voorwaarden te realiseren voor een maatschappelijke vrijheid die in de geschiedenis zijn weerga niet kent. Het radicaliseren van een directe

Janet Biehl

democratie zal de instituties die
onze beweging heeft opgebouwd
hun politieke vervulling geven.
Vandaar de volgende leus voor

onze beweging:

**“Democratiseer de republiek!
Radicaliseer de democratie!”**

Democratisch Initiatief is een project dat geïnspireerd is door communalistische ideeën en is begin november 2001 opgericht. De uitgangspunten en statuten van Democratisch Initiatief zijn gratis bij ons aan te vragen en te lezen op onze website. Voorlopig zijn onze belangrijkste activiteiten: ons kwartaalblad Links Libertair Perspectief uitbrengen, studiegroepen organiseren, vertalingen maken van communalistische literatuur en het uitdragen van onze standpunten op openbare bijeenkomsten.

We nodigen iedereen die meer over onze ideeën wil weten, mee wil doen met onze studiegroep, onze nieuwsbrief wil ontvangen of zich bij ons aan wil sluiten, uit om contact met ons op te nemen.

Democratisch Initiatief
Postbus 16544
1001 RA Amsterdam
www.communalism.org/cbp
paideia@gmx.net